

4/1(64)

РЕГІОНАЛЬНА
БІЗНЕС-ЕКОНОМІКА
ТА УПРАВЛІННЯ

2019

Вінницький фінансово-економічний університет

Регіональна бізнес-економіка та управління
Науковий виробничо-
практичний журнал

№ 4/1 (64),
Грудень, 2019 рік

Зміст

ВСТУП.....	2
------------	---

Теорія та механізм регулювання регіональної економіки

Білоконний П.Г., Молчанов П.А., Подобна Ю.Ю. Дослідження кадрових структур виробничих систем.....	3
Боковець В.В. Шляхи підвищення інноваційної активності сучасних підприємств.....	12
Григорук І.О., Марценюк В.В. Маркетингова служба як основа ефективної цінової політики підприємства.....	19
Денисюк О.М. Макроекономічні передумови зміцнення курсу гривні у 2019 році.....	25
Небава М.І., Заюков І.В., Мусієнко О.Л. Розвиток гнучких форм зайнятості в аспекті соціалізації та євроінтеграції.....	31
Осіпова Л.В., Коротчук І.В. Фінансування державою соціального захисту та досвід зарубіжних країн.....	39

Форми організації бізнесу, менеджменту і виробництва

Єліссєва І.О., Подобна Ю.Ю., Гончарук Н.Є. Заходи вдосконалення управління бізнес-діяльністю страхової компанії.....	47
Марченко Ю.Г., Моїсєєнко Б.О. Стратегії поведінки в конфліктних ситуаціях у складі конфліктної компетентності менеджера.....	54
Сахно А.А., Поліщук Н.В., Гривківська С.М. Іпотека, як транзакція, що створює передумови для появи інвестиційних мотивацій сільського господарства.....	59
Шевчук Л.П., Гевчук О.Ю., Сагайда М.І. Ефективна система мотивації персоналу - запорука розвитку бізнесу.....	66
Шульга В.П., Валюх С.Ю. Особливості управління малими формами господарювання АПК.....	74

Бізнес-економіка, фінанси, облік і аудит

Гевчук А.В., Свята О.В. Зменшення кредитних ризиків комерційних банків - ефективність управління депозитними операціями.....	82
Гнидюк І.В. Особливості мобілізації податкових надходжень в умовах реформування бюджетно-податкової політики в Україні.....	89
Молчанов П.А., Подобна Ю.Ю., Красівська-Усатюк І.В. Аналіз ефективності фінансових інструментів погашення поточної дебіторської заборгованості.....	96
Сахно А.А., Корнійчук І.О., Петреченко Д.С. Економічна сутність та джерела виникнення фінансових ресурсів приватних закладів освіти.....	102
Шевчук Л.П., Максимчук О.Д., Хворостецька Д.С. Вдосконалення інформаційного забезпечення експертизи зобов'язань – основа управління бізнесом.....	108

Управління бізнесом і соціальним прогресом у регіоні

Гатаулліна Е.І., Маршук Л.М. Особливості наповнення місцевого бюджету в умовах децентралізації.....	114
Громова О.Є., Касьяненко А.С., Благодушко Т.С. Аналіз умов конкуренції та конкурентних переваг підприємства.....	121
Мартинова Л.Б., Юрчик І.Б. Особливості соціальної політики в сучасних умовах.....	126
Москвічова О.С., Пшебельський О.В. Механізм управління конкурентоспроможністю персоналу підприємств.....	131
Реферати наукових статей журналу.....	142
До відома авторів.....	147

стан характеризується гіперболічними розподілами Парето і їх дискретними аналогами – рядами Фібоначчі та узагальненої золоті пропорції.

Практичні результати запропонованого підходу показують, що в межах отриманої стаціонарності функціонування децентралізованої виробничої системи промисловості підприємства може бути оцінена гармонізація її кадрового структурного складу і вибраний альтернативний її варіант.

Результати методики можуть бути використані на підприємствах будь-якої галузі, а також в подальших наукових дослідженнях структури кадрових змін в залежності від обсягів виробництва та змін кон'юнктури ринку.

Список використаних джерел та літератури:

1. Аккоф Р., Эмерн Ф. О целеустремленных системах // Перев. с англ. Под ред. И.А. Ушакова / М.: Сов. Радио, 1974. 272 с.
2. Сороно Э.М. Управление развитием социально-экономических структур. Минск: Наука и техника, 1984. 152 с.
3. Форрестер Дж. Основы кибернетики предприятия. М.: Прогресс, 1971. 340 с.
4. Шеннон К.Э. Работа по теории информации и кибернетики. М.: Инностр. Л-ра. 1963. 829 с.
5. Шрейдер Ю.А. Равенство, сходство, порядок. М.: Наука, 1970. 273 с.
6. Горбань А.В., Северинов В.А. Устойчивые структуры для открытых развивающихся систем. Социо-экономические системы. К.: Институт кибернетики, 1989. С. 35-44.
7. Месарович М.Д. Общая теория систем и ее математические основы. Исследования по общей теории систем. М.: Прогресс, 1977. С. 153-170.

УДК 330.341.1(083.94)

Боковець В.В.,

доктор економічних наук, професор,

кафедри менеджменту та адміністрування,

Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ

**ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ СУЧАСНИХ
ПІДПРИЄМСТВ**

У статті розглянуто питання підвищення інноваційної активності підприємств (на прикладі підприємств легкої промисловості), виділені особливості прояву інноваційної активності українських промислових підприємств. Охарактеризовані підходи до оцінки інноваційної активності суб'єктів господарювання, визначено особливості прояву інноваційної активності підприємств легкої промисловості, а також фактори, що перешкоджають здійсненню і розвитку їх інноваційної діяльності. Запропоновано та охарактеризовано актуальні для освоєння види інновацій: технологічні, продуктові, інновації в галузі космічної промисловості, енергетики, оборонного комплексу, будівництва, продуктові інновації в галузі медицини, обробної і добувної промисловості, продуктові інновації в області споживчого ринку, маркетингові інновації, організаційні.

Вказано господарюючим суб'єктам на те, що без безперервних інновацій та змін у

своїй діяльності, викликаних мінливим зовнішнім оточенням, ефективного функціонування в сучасному конкурентному середовищі неможливо.

Ключові слова: *інновації, управління, інноваційна активність, конкурентоспроможність підприємств, легка промисловість, види інновацій.*

The article deals with the issues of increasing the innovation activity of light industry enterprises, highlights the features of the manifestation of innovation activity of Ukrainian industrial enterprises. The approaches to the evaluation of innovative activity of economic entities are characterized, the features of manifestation of innovation activity of light industry enterprises are defined, as well as the factors that impede the implementation and development of their innovation activity. Topical innovations for technological development, technological, product, innovations in space industry, energy, defense complex, construction, product innovations in the field of medicine, manufacturing and extractive industries, product innovations in the field of consumer market, marketing, are proposed and characterized.

Strategies for enhancing innovation activity, by virtue of their specificity, must form the basis for the implementation of competitive strategies. Businesses need to be clearly aware that without continuous innovation and changes in their activities caused by the changing external environment, it is impossible to operate enterprises effectively in today's competitive environment.

To enhance the innovation activity of economic entities requires the management and coordination of the actions of all its entities, as well as the integration of all interested structures, including the state, in the implementation of innovations, the formation of appropriate innovation infrastructure. The results of intensification of innovative activity of the enterprise will be improvement of financial condition and, ultimately, increase of competitiveness of the organization and its production.

Key words: *innovations, management, innovative activity, competitiveness of enterprises, light industry, types of innovations.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Інноваційний шлях розвитку економіки України, заснований на реструктуризації галузей народного господарства з подальшим зростанням частки високотехнологічних підприємств в структурі виробництва і випуску продукції є єдиним можливим напрямком розвитку економіки країни в умовах глобалізації виробництва, світових ринків і посилення конкуренції між товаровиробниками. Актуальним завданням при цьому для кожного промислового підприємства є забезпечення інноваційної активності, що відповідає вимогам ринку і очікуванням споживачів, підтримання її високого рівня є обов'язковою умовою зростання конкурентоспроможності господарюючого суб'єкта [6].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Великий вклад в дослідження інноваційної діяльності зробили такі видатні зарубіжні вчені: Х. Барнет, П. Друкер, Е. Менсвілд, Г. Менш, Б. Санто, Р. Солоу, Б. Твісс, Е. Тоффлер, В. Хартман, Е. фон Хіппель, Й. Шумпетер. Дослідження особливостей інноваційних процесів в Україні висвітлені у працях таких відомих українських вчених як: Ю. Бажал, В. Геєць, О. Дацій, М. Долішній, Н. Кондратьєв, Д. Крисанов, О. Лапко, Ю. Ніколенко, Ю. Пахомов, І. Продіус, Д. Стеченко, А. Сухоруков, В. Трегобчук, Д. Черваньов.

Проте, інноваційна діяльність легкової промисловості – це ще досить малознайоме поняття на українському ринку, тому воно потребує більш детального та поглибленого вивчення, для того щоб прискорити розвиток цієї важливої для економіки галузі та в

короткому майбутньому стати інвестиційно привабливою для закордонних партнерів.

Формулювання мети статті. Метою статті є визначення сутності інноваційної активності підприємств легкої промисловості, виявлення факторів, що перешкоджають здійсненню і розвитку їх інноваційної діяльності, а також огляд запропонованих підходів щодо їх усунення.

Виклад основного матеріалу дослідження. В економічній науковій літературі дослідниками сформовано кілька основних підходів до визначення сутності та змісту інноваційної активності підприємства, відповідно до яких інноваційна активність може бути представлена як [2]:

- сприйнятливість до впровадження і освоєння інновацій;
- інтенсивність дій по впровадженню і використанню інновацій в процесі виробництва і збуту продукції;
- готовність і здатність господарюючого суб'єкта здійснювати інноваційну діяльність.
- міра готовності виконати завдання, що забезпечують досягнення поставленої інноваційної мети і стратегії організації;
- обґрунтованість і прогресивність застосовуваних технологій і раціональність технології інноваційного процесу за складом і послідовності здійснюваних операцій.
- здатність розробляти і впроваджувати інновації та інноваційні продукти.

Пропонується розглядати інноваційну активність підприємства як динамічну, інтегральну економічну категорію, що характеризує ступінь інтенсивності впровадження і використання інновацій, а також здатність мобілізувати необхідний інноваційний потенціал. Таким чином, між інноваційною активністю і інноваційним потенціалом існує тісний зв'язок. Поняття «інноваційна активність» притаманне всім учасникам інноваційного процесу, отже, інноваційна активність визначається готовністю до оновлення елементів інноваційної системи, тобто рівня професійних знань, використовуваних предметів і засобів праці, застосовуваних технологій [1].

Аналіз наукової літератури дозволив виділити наступні особливості прояву інноваційної активності на українських промислових підприємствах:

- 1) наявність прямого зв'язку між інноваційною активністю регіону та інноваційною активністю підприємств, таким чином, з ростом інноваційної активності регіону збільшуються темпи освоєння інновацій підприємствами, що знаходяться в даному регіоні;
- 2) основними суб'єктами, які проявляють найбільший інтерес до освоєння інновацій в Україні є великі промислові і торгові компанії, в країнах Заходу – підприємства малого і середнього бізнесу;
- 3) інноваційна активність в Україні значно диференційована залежно від галузевої приналежності підприємств, традиційно високою інноваційною активністю характеризуються промислові підприємства зайняті виробництвом нафтопродуктів, інших продуктів органічної хімії, а також виробництвом електричного, електронного та оптичного устаткування;
- 4) українські промислові підприємства в більшій мірі орієнтовані на освоєння технологічних інновацій і в меншій степені на освоєння продуктових, процесних і маркетингових інновацій, на відміну від західних компаній;
- 5) в Україні інновації, в більшості випадків, освоюються самостійними господарюючими суб'єктами, які є, як правило, лідерами галузі, в країнах Заходу

інноваційно-активними в більшій мірі є підприємства, які здійснюють свою діяльність в рамках інноваційно-технологічного кластера;

б) інноваційна активність українських промислових компаній нижча інноваційної активності західних компаній, що обумовлено впливом сукупності факторів макро- і мікросередовища їх діяльності [3].

Легка промисловість є одним з секторів економіки, який потребує прискорення інноваційного розвитку особливо в теперішніх умовах, коли є можливість удосконалити організацію, виробництво, реалізацію, управління виробництва і реалізувати сформовані конкурентні переваги. Інноваційний розвиток підприємств легкої промисловості є обов'язковою умовою забезпечення їх конкурентоспроможності на локальному та світовому ринках.

Легка промисловість включає в себе більш тридцять підгалузей, об'єднаних в три головні групи: швейну, текстильну, шкіряно-взуттєву. Взуттєве і швейне виробництво є практично в кожному регіоні, в основному діяльність підприємств даних підгалузей орієнтована на задоволення внутрішніх потреб країни і регіону.

У період переходу до ринкової економіки в українській легкій промисловості відбувся різкий глибокий спад виробництва, в натуральному обсязі зниження обсягів виробництва відбулося більш ніж у вісім разів, різке зниження обсягів виробництва спостерігалось у всіх підгалузях легкої промисловості. Основними причинами спаду стали: руйнування вертикально-інтегрованих зв'язків в частині поставок сировини і реалізації продукції, збільшення імпорту дешевої (найчастіше і низькоякісної) продукції з країн Азії, низька конкурентоспроможність вітчизняної продукції, зниження купівельної спроможності покупців [8].

Проблеми розвитку галузі легкої промисловості мають переважно системний характер, їх виникнення обумовлено не тільки внутрішньогалузевими, але і зовнішніми причинами. Інституційні перетворення в національній економіці відбуваються протягом декількох останніх десятиліть, зміни в сфері законодавчої і зовнішньоекономічної політики країни, а також сформована політична обстановка в світі поглиблюють кризові явища в легкій промисловості.

Частка українських виробників на ринку одягу, як на національному, так і на обласному рівнях не перевищує 30%, на ринку взуття – не перевищує 10%. Значний вплив на діяльність підприємств даної сфери надає зростання загального рівня цін в економіці, зниження купівельної спроможності населення, знецінення вітчизняної грошової одиниці, зростання конкуренції з боку зовнішнього ринку, висока сировинна залежність виробництва від зарубіжних постачальників. Погіршує і без того важке фінансове становище вітчизняних і регіональних виробників постійне знецінення гривні і зростання цін на сировину і комплектуючі для виробництва швейних виробів і взуття [6].

Собівартість продукції і надання послуг зросла, підприємства стали переглядати структуру товарного міксу в бік збільшення виробництва продукції з відносно недорогим вітчизняною сировиною, що змушує вітчизняних виробників орієнтуватися на роботу в сегменті нескладного по дизайну дорослого і дитячого взуття та одягу, а також на роботу з держзамовленнями, значний за потенційним обсягами виробництва і продажів сегмент жіночого модельного взуття і одягу так і залишається малоосвоєним вітчизняними виробниками [4].

В українській науці, спираючись на технологічні параметри, інновації підрозділяються на продуктові (пов'язані з розробкою і впровадженням технологічно нових і технологічно вдосконалених продуктів, послуг), процесні (нові методи організації виробництва, нові елементи, які вводять в технології, виробництво, організацію, управління та інші), аллокаційні (перерозподілі ресурсів підприємства, відповідальності працівників). Питома вага інноваційно-активних підприємств, тобто тих, що здійснюють основні види інновацій, текстильної та швейної підгалузі легкої промисловості, в середньому за період 2016-2018 рр. склала всього 12% (табл. 1).

Інноваційно-активними підприємствами шкіряної і взуттєвої підгалузей були всього 9% за досліджуваний період часу від загальної чисельності організації, задіяних в даних підгалузях [10].

Основним типом інновацій для підприємств легкої промисловості є технологічні інновації, що здійснюються за допомогою створення і придбання машин та обладнання, а також шляхом здійснення досліджень і розробок в області технологій швейної, шкіряної промисловості і обробки сировини.

Таблиця 1

Показники інноваційної активності підприємств легкої промисловості України за період 2016-2018 рр.

Показники	Підприємства, зайняті в текстильному і швейному виробництві			Підприємства, зайняті виробництвом шкіри, виробів зі шкіри та виробництвом взуття		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Питома вага інноваційних товарів, послуг в загальному обсязі відвантажених товарів, %	0,9	4,8	4,1	2,9	2,3	2,2
Витрати на технологічні інновації, тис. грн.	831,4	1507,2	1090,7	101,8	62,4	30,7
Питома вага організацій, які здійснюють технологічні, організаційні, маркетингові інновації, %	12,5	12,2	13,1	16,0	11,2	8,5
Питома вага організацій, які здійснюють технологічні інновації, %	7,0	9,0	11,4	11,7	11,1	7,5
Питома вага організацій, які здійснюють маркетингові інновації, %	3,1	4,0	4,3	1,8	2,0	0,9
Питома вага організацій, які здійснюють організаційні інновації, %	3,5	3,3	2,8	1,8	2,0	1,4
Питома вага організацій, які здійснюють екологічні інновації, %	0,5	0,6	1,1	0,8	0,9	–

В результаті здійснення технологічних інновацій підприємства мають можливість зменшити оподатковуваний прибуток на вартість придбаного обладнання, що також сприяє

підвищенню інноваційної активності підприємств. У меншій мірі організації легкої промисловості орієнтовані на освоєння маркетингових і організаційних інновацій.

Всього лише 4,3% підприємств, зайнятих в текстильному і швейному виробництві, в 2018 р здійснювали маркетингові інновації і тільки 2,8% – організаційні інновації. Дуже невелика частка підприємств (що не досягає навіть одного відсотка), зайнятих виробництвом шкіри і виробів зі шкіри здійснюють маркетингові інновації, 1,4% – організаційні інновації.

Наслідком відсутності маркетингових і організаційних інновацій є недостатня опрацьованість маркетингових і організаційних рішень підприємств і низька адаптація виробничих програм і очікувань споживачів до потреб ринку, що негативно позначається, в кінцевому рахунку, на фінансовий стан організацій даної галузі і рівні конкурентоспроможності виробленої продукції [10].

Низький рівень інноваційної активності обумовлений впливом цілого комплексу чинників макро- та мікро- середовища, що перешкоджають здійсненню і розвитку інноваційної діяльності (табл. 2)

Таблиця 2

Фактори, що перешкоджають здійсненню і розвитку інноваційної діяльності підприємствам [9]

Середовище, на рівні якого чинники розвиваються та діють	Характеристика факторів
Макросередовище	Специфіка регіонального розвитку, наслідком якої є низький рівень інноваційного розвитку більшості українських областей; непослідовність державного керівництва в проведенні курсу на створення інноваційної економіки через забезпечення умов для підвищення активності всіх учасників інноваційного процесу; пасивність вітчизняного бізнесу, який продовжує сподіватися тільки на державу та її підтримку, в тому числі і в частині повноцінного фінансування наукових досліджень, відсутність сприятливої політичної, громадської, організаційної, фінансової, мотиваційної атмосфери навколо інтелектуальної праці і процесів технологічного оновлення економіки.
Мікросередовище	Низький рівень якості інноваційного менеджменту; нестача інтелектуального капіталу; низький творчий потенціал працівників; недолік вільних фінансових коштів, низький рівень забезпеченості фінансовими активами; слабе кредитне становище підприємств; орієнтація господарюючих суб'єктів на отримання швидкого прибутку, а не на максимальний прибуток в довгостроковій перспективі.

Слід сказати про те, що важливість того чи іншого чинника, що перешкоджає здійсненню і розвитку інноваційної діяльності підприємствами легкої промисловості, буде диференційована залежно від розміру господарюючого суб'єкта, ринку збуту продукції та місця знаходження підприємства. Для підприємств легкої промисловості в даний час актуальні для освоєння наступні види інновацій [7]:

1) технологічні, що складаються в застосуванні нано- і біотехнологій, молекулярних та клітинних технологій, в тому числі з елементами біоміметики, тобто технологій і процесів шостого технологічного укладу; використанні аналітичних систем автоматизованого тривимірного проектування швейних, шкіргалантерейних виробів і взуття; масовому пошитті за індивідуальними замовленнями з використанням безконтактної трьохкоординатної зміни; застосуванні нових технологій в з'єднання швів (зварювання і склеювання); використанні лазерної техніки при з'єднанні деталей в швейному виробництві; створення нових взуттєвих матеріалів раціональної структури з заданими властивостями;

2) продуктові інновації в галузі космічної промисловості, енергетики, оборонного комплексу, будівництва: створення нових вогнезахисних матеріалів, нових матеріалів медичного призначення; нових нетканих матеріалів різного складу і властивості; висококомісних захисних матеріалів; нових тепло- і термоізоляційних матеріалів; матеріалів для захисту від електромагнітного випромінювання; термостійких тканин;

3) продуктові інновації в галузі медицини, обробної і добувної промисловості: створення нових матеріалів з антимікробними і біоцидними властивостями; моніторингу радіоактивної обстановки; хімічних і натуральних волокон і ниток з покращеними споживчими і гігієнічними властивостями на основі застосування плазмової модифікації;

4) продуктові інновації в області споживчого ринку: виробництво продуктів реабілітаційного призначення з новими властивостями, домашнього текстилю підвищеної комфортності; пошиття одягу з використанням «розумних» тканин;

5) маркетингові інновації: використання мобільної реклами і технічних інновацій в зовнішній рекламі, а також промо-ігор; активне використання мерчандайзингу при просуванні продукції; комп'ютерний облік систем знижок; використання інформаційних та мультимедійних технологій для автоматизації процесів надання та вибору продукції; використання системи управління взаємовідносинами з клієнтами (CRM-системи);

6) організаційні: вертикальна і горизонтальна кооперація; створення асоціацій виробників і постачальників; використання мобільних додатків з системою штучного інтелекту, використання системи інтернет-торгівлі при використанні непрямих і прямих каналів просування виробленої продукції, освоєння нових сегментів ринку.

Висновки. На закінчення слід зазначити, що стратегії підвищення інноваційної активності в силу своєї специфіки повинні складати основу реалізації конкурентних стратегій. Господарюючі суб'єкти повинні чітко усвідомлювати, що без безперервних інновацій та змін у своїй діяльності, викликаних мінливим зовнішнім оточенням, ефективне функціонування підприємств в сучасному конкурентному середовищі неможливо.

Для підвищення інноваційної активності суб'єктів господарювання необхідні управління і координація дій всіх її суб'єктів, а також інтеграція всіх зацікавлених структур, включаючи державу, в реалізацію нововведень, формування відповідної інноваційної інфраструктури. Результатами активізації інноваційної діяльності підприємства будуть поліпшення фінансового стану і, в кінцевому рахунку, підвищення конкурентоспроможності організації та виробленої нею продукції.

Список використаних джерел та літератури:

1. Бакум В.В. Особливості формування системи управління регіоном: научне издание / В.В. Бакум // *Економіка АПК*. 2007. № 4. С. 27-33.

Регіональна бізнес-економіка та управління: науковий, виробничо-практичний журнал. –
Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. – № 4. (Частина 1). – 146 с.

У щоквартальнику ПВНЗ «Вінницький фінансово-економічний університет» висвітлюються актуальні питання з економіки та управління підприємствами, фінансів, менеджменту, обліку та аудиту.

Видання розраховане на науковців, викладачів, аспірантів, студентів, усіх, хто прагне отримати ґрунтовні знання теоретичного і прикладного характеру.

Редакційна колегія: Сахно А.А., д.е.н., професор (головний редактор); Білоконний П.Г., д.е.н., професор; Молчанов П.А. д.тех.н., професор; Гречишкіна О.О., к.е.н., доцент (Білорусь); Мераб Хохобаія., к.е.н., доцент (Грузія); Тимрієнко І.Ю., к.е.н., доцент; Гевчук А.В., к.е.н., доцент; Боковець В.В., д.е.н., професор; Поліщук Н.В., к.е.н., доцент (заступник головного редактора); Москвічова О.С., к.е.н., доцент; Григурок І.О., к.е.н., доцент; Луцяк В.В., д.е.н., професор; Сташко І.В., к.е.н., доцент; Бутинець Ф.Ф., д.е.н., професор; Коробка Ю.П. (редактор)

Відповідальність за підбір та викладення фактів у підписаних статтях несуть самі автори. Висловлені у цих статтях думки можуть не співпадати з точкою зору редакційної колегії і не накладають на неї ніяких зобов'язань.

Засновник і видавець: Вінницький фінансово-економічний університет

Адреса редакції: вул. Пирогова 71а, кім. 301
м. Вінниця, 21037, Україна
Телефон/факс: 8 (0432) 53-47-27, 50-55-51

Рекомендовано до друку Вченою радою
Вінницького фінансово-економічного університету
Протокол № 3 від 18 листопада 2019 року

Свідоцтво про державну реєстрацію:
серія КВ № 9838 від 17.05.2005р.
Журнал внесений до Переліку наукових фахових видань України
(Додаток 5 до наказу Міністерства освіти і науки України
від 15.04.2014 р. № 455)

Формат 70x100x 1/16 Папір офсетний. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 8,82. Наклад 100 прим.
Замовлення № 10379/1

Віддруковано з оригіналів замовника.
ФОП Рибаченко О.М.
21027, а/с 8825, м. Вінниця, вул. Келецька, 51а.
Тел.: (0432) 603-000,
(096) 97-30-934, (093) 89-13-852.
e-mail: tvoru@tvoru.com.ua
http://www.tvoru.com.ua

© Вінницький фінансово-економічний університет